

Magdalena Błaszak

Uniwersytet Śląski

e-mail: magdalena.blaszak@us.edu.pl

ORCID: 0000-0002-1635-3471

TRANSLITERACJA MACEDOŃSKIEJ CYRYLICY W KOMUNIKACJI INTERNETOWEJ – OD NORMY DO UZUSU

ABSTRAKT

Artykuł poświęcony jest analizie transliteracji alfabetu cyrylickiego języka macedońskiego na alfabet łaciński w komunikacji internetowej. Celem badania jest określenie stopnia rozbieżności między normą kodyfikowaną a rzeczywistym uzusem językowym w przestrzeni cyfrowej. Materiał badawczy stanowią posty i komentarze użytkowników portalu społecznościowego Facebook, wyekscerpowane na podstawie obecności odstępstw od normatywnych zasad transliteracji. Analiza materiału wykazała dominację błędów polegających na pomijaniu znaków diakrytycznych, niepoprawnej transliteracji fonemów charakterystycznych dla języka macedońskiego oraz mieszaniu różnych systemów transliteracyjnych w obrębie jednej wypowiedzi.

Słowa kluczowe: transliteracja, język macedoński, cyrylica, norma językowa, komunikacja cyfrowa

ABSTRACT

TRANSLITERATION OF MACEDONIAN CYRILLIC IN ONLINE COMMUNICATION – FROM STANDARD TO COMMON USAGE

This article analyzes the transliteration of the Cyrillic alphabet of the Macedonian language into the Latin alphabet in online communication. The aim of the study is to determine the degree of divergence between the codified standard and actual language usage in the digital space. The research material consists of posts and comments by users of the Facebook social network, excerpted on the basis of deviations from the normative rules of transliteration. Analysis of the material revealed a predominance of errors involving the omission of diacritical marks, incorrect transliteration of phonemes

Od lat dziewięćdziesiątych XX wieku wraz z dynamicznym rozwojem technologii informacyjno-komunikacyjnych obserwuje się istotne zmiany w zakresie praktyk piśmienniczych użytkowników języków słowiańskich posługujących się cyrylicą. Zjawisko to dotyczy również języka macedońskiego, w którym widoczna jest konfrontacja tradycyjnego systemu pisma z wymogami komunikacji cyfrowej.

Na potrzeby niniejszego artykułu rozróżniono dwa podstawowe pojęcia: transliterację i transkrypcję. Zgodnie z definicją zamieszczoną w *Słowniku języka polskiego PWN* „transkrypcja jest takim sposobem konwersji pisma, który polega na przybliżonym, choć możliwie wiernym, zastępowaniu dźwięków mowy oznaczanych za pomocą jednego alfabetu znakami innego alfabetu. Stosując transliterację natomiast, nie dążymy do naśladowania dźwięków obcego języka, lecz zastępujemy znaki określonego alfabetu znakami alfabetu drugiego, częstokroć z zastosowaniem specyficznych znaków diakrytycznych (tzw. akcentów)”¹.

W języku macedońskim istnieją dwa skodyfikowane standardy transliteracji, a praktyka stosowania tych norm jest bardzo zróżnicowana. Główne normatywne punkty odniesienia to *Правопис на македонскиот литературен јазик* (Ortografia literackiego języka macedońskiego) z 2017 roku pod redakcją Živko Cvetkovskiego, Snežany Venovskiej-Antevskiej, Simony Gruevskiej-Madžoskiej, Elki Jačevej-Ulčar i Simona Sazdova i *Граматика на македонскиот јазик* (Gramatyka języka macedońskiego) autorstwa Blaže Koneskiego. Obie pozycje zostały opublikowane przez Instytut Języka Macedońskiego Krste Misirkova w Skopje – instytucję akademicką czuwającą nad przestrzeganiem norm ortograficznych i gramatycznych języka macedońskiego. W języku tym, jak wskazano wcześniej, istnieją dwa systemy transliteracji cyrylicy. W pierwszym z nich, tradycyjnym, stosowane są znaki diakrytyczne:

Tabela 1. System transliteracji z diakrytykami (ISO 9:1968)

<u>A, a</u>	<u>Б, б</u>	<u>В, в</u>	<u>Г, г</u>	<u>Д, д</u>	<u>Ѓ, ѓ</u>	<u>Е, е</u>	<u>Ж, ж</u>	<u>З, з</u>	<u>С, с</u>	<u>И, и</u>
A, a	B, b	V, v	G, g	D, d	Ǧ, ǧ	E, e	Ž, ž	Z, z	Dz, dz	I, i
<u>Ј, ј</u>	<u>К, к</u>	<u>Л, л</u>	<u>Љ, љ</u>	<u>М, м</u>	<u>Н, н</u>	<u>Њ, њ</u>	<u>О, о</u>	<u>П, п</u>		
J, j	K, k	L, l	Lj, lj и Љ, Љ	M, m	N, n	Nj, nj и Њ, Њ	O, o	P, p		
<u>Р, р</u>	<u>С, с</u>	<u>Т, т</u>	<u>Ќ, ќ</u>	<u>У, у</u>	<u>Ф, ф</u>	<u>Х, х</u>	<u>Ц, ц</u>	<u>Ч, ч</u>	<u>Џ, џ</u>	<u>Ш, ш</u>
R, r	S, s	T, t	Ǧ, ǧ	U, u	F, f	H, h	C, c	Č, č	Dž, dž	Š, š

Źródło: *Правопис на македонскиот јазик*, Ž. Cvetkovski, S. Venovska-Antevska, S. Gruevska-Madžoska, E. Jačeva-Ulčar, S. Sazdov (red.), Skopje 2017, s. 169.

¹ Uwagi ogólne, [w:] *Słownik języka polskiego PWN*, [online], <https://sjp.pwn.pl> [dostęp: 5.01.2026].

System ten jest zgodny z ISO 9:1968 – standaryzowanym systemem opartym na alfabecie łacińskim Gaja, używanym od połowy XX wieku i przyjętym przez Macedońską Akademię Nauk i Sztuk w 1970 roku.

Drugi, wprowadzony w 2008 roku, wykorzystuje dwuznaki zamiast diakrytyków i znajduje zastosowanie głównie w dokumentach administracyjnych, takich jak paszporty czy dowody osobiste. Oparty jest na systemie stosowanym do transliteracji znaków dwukierunkowych ICAO Doc 9303².

Tabela 2. System transliteracji bez diakrytyków (ICAO Doc 9303)

<u>A, a</u>	<u>Б, б</u>	<u>В, в</u>	<u>Г, г</u>	<u>Д, д</u>	<u>Ѓ, ѓ</u>	<u>Е, е</u>	<u>Ж, ж</u>	<u>З, з</u>	<u>С, с</u>	<u>И, и</u>
A, a	B, b	V, v	G, g	D, d	Gj, gj	E, e	Zh, zh	Z, z	Dz, dz	I, i
<u>Ј, ј</u>	<u>К, к</u>	<u>Л, л</u>	<u>Љ, љ</u>	<u>М, м</u>	<u>Н, н</u>	<u>Њ, њ</u>	<u>О, о</u>	<u>П, п</u>	<u>Р, р</u>	<u>С, с</u>
J, j	K, k	L, l	Lj, lj	M, m	N, n	Nj, nj	O, o	P, p	R, r	S, s
<u>Т, т</u>	<u>Ќ, ќ</u>	<u>У, у</u>	<u>Ф, ф</u>	<u>Х, х</u>	<u>Ц, ц</u>	<u>Ч, ч</u>	<u>Џ, џ</u>	<u>Ш, ш</u>		
T, t	Kj, kj	U, u	F, f	H, h	C, c	Ch, ch	Dj, dj	Sh, sh		

Źródło: *Pravopis na makedonskiot ĵazik...*, s. 169.

Warto zauważyć, że prawo językowe Macedonii Północnej uważa cyrylicę za jedyny alfabet języka macedońskiego, a pismo łacińskie nie jest stosowane w formalnej komunikacji. Zgodnie z normą ortograficzną w komunikacji ogólnej zalecane jest stosowanie transliteracji diakrytycznej, natomiast system bezdiakrytyczny powinien być ograniczony do celów administracyjnych. W praktyce komunikacji internetowej obserwuje się jednak liczne odstępstwa od tej normy, co stanowi przedmiot dalszej analizy. Ma ona na celu określenie stopnia odchyień w zakresie transliteracji od normy kodyfikowanej w przestrzeni internetowej. Materiał badawczy został wyekscerpowany z portalu społecznościowego Facebook i obejmuje posty oraz komentarze użytkowników. Wybór tego źródła podyktowany był ograniczoną dostępnością korpusów języka macedońskiego oraz znaczącą

² Dokument ten zapewnia bezpieczeństwo i spójność dokumentów podróży nadających się do odczytu maszynowego na całym świecie. Został opracowany przez Organizację Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego ICAO w postaci dokumentu ICAO9303. Zob. Z. Krzyżak, A. Wojciechowska, S. Ziółkowski, *Dodatkowy układ funkcjonalny w standardzie ICAO 9303 dla dokumentów podróży w formacie karty*, [online], https://www.pwpw.pl/binaries/content/assets/pwpwcms_pl/press/2024/73/cid73_01_id_isl.pdf [dostęp: 5.01.2026].

rolą mediów społecznościowych w codziennej komunikacji, zwłaszcza wśród młodszych użytkowników języka.

Przed przedstawieniem wyników przeprowadzonej analizy konieczne jest omówienie podstawowych kwestii terminologicznych związanych z komunikacją w sieci i komentarzem internetowym. Komentarze internetowe, zgodnie z definicją Jana Grzeni, są to „wypowiedzi, które zamieszczają czytelnicy niektórych witryn internetowych, odnosząc się do tekstów w tych witrynach publikowanych”³. Ponieważ tematyka komentowanych wypowiedzi często wywołuje silne emocje, język komentarzy bywa uproszczony, nie zawsze zgodny z kryteriami poprawnościowymi i nierzadko nacechowany ekspresywnie. Charakterystyczna jest również obecność elementów stylu potocznego. Zjawisko obniżonej dbałości o poprawność językową w komunikacji elektronicznej zaczęto obserwować w okresie upowszechnienia wiadomości SMS, w których, ze względów technicznych, często rezygnowano ze stosowania znaków diakrytycznych. W większości przypadków przyczyną rozpowszechniania niepoprawnych form nie jest wyłącznie brak znajomości zasad ortografii i interpunkcji, lecz przede wszystkim pośpiech oraz specyfika komunikacji elektronicznej, nastawionej na szybkość przekazu. Rozwój technologii sprawił, że użytkownicy Internetu i urządzeń mobilnych często posługują się uproszczonym systemem łańskich znaków graficznych, ponieważ wprowadzanie znaków diakrytycznych wymaga użycia kombinacji kilku klawiszy lub skorzystania z opcji wyboru symboli. Dla wielu użytkowników stanowi to istotne utrudnienie i jest postrzegane jako strata czasu. Mimo iż przed opublikowaniem komentarza istnieje możliwość jego korekty, nie wszyscy z niej korzystają, zamieszczając wypowiedzi bez względu na ich ostateczny kształt językowy. Takie zachowanie może wynikać zarówno z braku czasu, jak i z emocji towarzyszących lekturze komentowanego materiału. Należy jednak zaznaczyć, że odstępstwa od normy nie zawsze mają charakter niezamierzony. W niektórych przypadkach są one świadomym wyborem użytkowników, podyktowanym chęcią dostosowania się do konwencji obowiązujących w danym środowisku. Odstępstwa te mogą pojawiać się na różnych poziomach systemu językowego, jednak w niniejszym artykule uwaga została skoncentrowana przede wszystkim na braku poprawności w transliteracji alfabetu cyrylicznego na łański.

Jak wskazano w części teoretycznej tekstu, macedońska norma ortograficzna dopuszcza dwa sposoby transliteracji, z zastrzeżeniem, że system oparty na dwuznakach powinien być wykorzystywany wyłącznie w dokumentach administracji państwowej. W pozostałych formach komunikacji zalecane jest użycie transliteracji

³ J. Grzenia, *Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa 2006, s. 168.

z zastosowaniem znaków diakrytycznych. W praktyce znaki te są jednak często pomijane głównie ze względu na ekonomię językową, a użytkownicy sieci nierzadko mieszają oba systemy transliteracyjne. Jedną z głównych przyczyn rezygnacji ze znaków diakrytycznych jest brak odpowiedniego wsparcia klawiaturowego. Wprowadzenie takich znaków wymaga zazwyczaj korzystania z opcji symboli dostępnych w edytorach tekstu, co wydłuża proces pisania. Alternatywą jest przełączanie układu klawiatury między różnymi językami za pomocą skrótów klawiszowych, takich jak na przykład *Alt+Shift*, dzięki którym można szybko zmienić alfabet wprowadzania na macedońską cyrylicę. Istnieje także skrót, wykorzystywany przez niewiele osób, a który daje możliwość w ramach jednego języka, na przykład macedońskiego, przełączania kilku wariantów cyrylicy. Dostępny jest on za pomocą klawiszy *Ctrl+Shift*. W ramach tej opcji w niektórych językach gotowe są warianty łacińskie umożliwiające łatwe wprowadzanie znaków diakrytycznych, ale język macedoński nadal pozbawiony jest takiego udogodnienia. W konsekwencji komentarze zapisywane alfabetem łacińskim stanowią interesujący materiał badawczy. Wiele z nich, tworzonych pod presją czasu i bez zastanowienia, nie odpowiada obowiązującym zasadom transliteracji języka macedońskiego. Zgodnie z przyjętymi założeniami najczęściej wynika to z dążenia do maksymalnego skrócenia czasu komunikacji, przy czym realizowana w ten sposób ekonomia językowa może w niektórych przypadkach prowadzić do obniżenia czytelności wypowiedzi.

Materiał do analizy został wyekscerpowany z portalu społecznościowego Facebook. Korpus badawczy obejmował 200 komentarzy i postów zapisanych alfabetem łacińskim, pochodzących z różnych grup tematycznych⁴. Ze względu na ograniczenia objętościowe niniejszego opracowania zaprezentowana analiza obejmuje jedynie wycinek zgromadzonego materiału.

Głównym kryterium doboru przykładów była obecność odstępstw od normy transliteracyjnej, takich jak pomijanie znaków diakrytycznych czy mieszanie systemów transliteracyjnych. Przykłady przytaczane są w zapisie oryginalnym, a analiza koncentruje się wyłącznie na problemach transliteracyjnych, pomijając inne uchybienia językowe występujące na pozostałych poziomach systemu języka macedońskiego.

⁴ Materiał badawczy został wyekscerpowany w okresie od września 2025 do lutego 2026 roku. Analizie poddano publiczne wpisy i dyskusje na stronach oraz grupach o charakterze lokalno-ogłoszeniowym (np. grupy mieszkańców miast Štip i Skopje) oraz forach hobbystycznych (muzycznych i studenckich). Grupy te zostały dobrane celowo, ponieważ cechują się wysoką dynamiką interakcji, zróżnicowaniem wiekowym użytkowników oraz powszechnym występowaniem języka potocznego, co sprzyja ujawnieniu się rzeczywistego uzusu piśmienniczego w warunkach swobodnej komunikacji cyfrowej.

W pierwszej kolejności zostaną omówione wypowiedzi, w których znaki diakrytyczne nie są stosowane. Ich brak wynika zazwyczaj z ograniczeń technicznych klawiatury, presji szybkości komunikacji lub z nawyków będących efektem kontaktu z językiem angielskim. Jest to najczęściej występujący typ odstępstw od normy w wypowiedziach macedońskich internautów, co ilustrują poniższe przykłady⁵:

1. Bravo deca **pokazavte** (покажавте) znaenje i hrabrost, bravo vie ste pobednici za gledacite
2. Zdravo, Vo Sabotata vo centarot na gradot e izgubena zlatna obetka, ve molam ako nekoj ja ima najdeno da mi **pise** (пише) Slika od drugata obetka...
3. Zdravo, sakam da **prasam** (прашам) dali nekoj **drze** (држи) privatni **casovi** (часови) po gitara?
4. Zdravo Dali nekoj vo **Stip** (Штип) izrabotuva vakvi **ruzi** (ружи) od satenska lenta
5. Zdravo mi treba majstor za kafemat espresso nekoj sto **popravase** (поправаше) ako **moze** (може) broj
6. nema vo **stip** (Штип) majstor ima samo vo strumica.. jas ja nosev mojata **masina** (машина) tamu i odma mi ja popravi **covekot** (човекот)
7. Dobra **vecer** (вечер) se izvinuvam na anonimnosta no imam **luge** (луѓе) **sto** (што) me poznavat vo grupata i mi se postmevaat baram rabota kako **prodavacka** (продавачка) ili medicinska sestra 24 godini vi blagodaram.
8. Zdravo na site **členovi** (членови), slobodno **možete** (можете) da spodelete i na onie koi ne se **členovi** (членови) da **može** (може) da se pronajde osobata so koja e smenet kaputot. Najverojatno na studentskata zabava **sto bese** (што беше) vo diskotekata Klik vakov crn kaput so **kapuljača** (капулјача) e smenet so ist samo so **veličina** (величина) XS, a mojot e **veličina** (величина) S. Kaputot e od Sinsay ovie modeli gi **imase** (имаше) pred 2 godini **togaš** (тогаш) e kupen. Dokolku nekoja go ima istiot kaput ve molam proverete da napraveme razmena oti ovoj mi e mnogo tesen.
9. KADE VO **ŠTIP MOŽAT DA SE KUPAT GOTOVI KOLACINJA** (колачина) ZA PRINCEZ KROFNI ILI EKLERI, ZA DA SI GI SAMA NAPOLNIM SO FIL
10. A **sho** (што) da ti **kaze** (каже)? Dek a kopito Ima li **apcinja** (апчина) za takvite???
11. Koli nema ni napred ni nazat. Parkiran **точно** (точно) pred izlez od vlez. Edno golemo bravo **sefe** (шефе).
12. **Bese** (Беше) iznenadena kako posle dva dena **nejadenje** (нејадење) ima tolku mal glad, a gladot ne se **laze** (лаже).
13. **Mojte** (моите) imat ama ne znam od koj **pejaci** (пејачи) se.

⁵ W nawiasach zapisane są wyrazy alfabetem cyrylicskim.

Przytoczone wypowiedzi pokazują, jak często w komunikacji internetowej pomijane są znaki diakrytyczne. Zamiast zgodnego z normą języka macedońskiego zapisu grafemów <Ш>, <Ч>, <Ж> w transliteracji jako <Š>, <Č>, <Ž> pojawia się zapis uproszczony <S>, <C>, <Z>. W części przykładów można zaobserwować sytuacje, gdy niektóre wyrazy zostały zapisane poprawnie, podczas gdy inne w obrębie tej samej wypowiedzi odbiegają od normy (por. przykłady 8 i 9). W takich przypadkach nie należy mówić wyłącznie o braku kompetencji językowej w zakresie właściwej transliteracji alfabetu cyrylicznego, lecz raczej o niedopatrzeniach wynikających z pośpiechu oraz spontanicznego charakteru komunikacji internetowej.

Kolejna grupa przykładów ilustruje niepoprawną transliterację fonemów /Ķ/, /Ġ/, /H/, /Λ/, które zgodnie z normą powinny być oddawane za pomocą znaków <Ķ>, <Ġ>, <Ñ>, <Ļ>. Grafemy te stanowią jedno z największych wyzwań w procesie transliteracji, co potwierdzają poniższe wypowiedzi, w których nie odnotowano ani jednego poprawnego zapisu:

14. Gospod neka mu dade **poveke** (повеќе).
15. Bravo **gospogo** (госпоѓо) za dobrinata, mi se topli srceto od vakvi **luge** (луѓе)
16. ZA **XUMANOSTA**. TAKA TREBE. DASE POMAGAME KOJ SO **STO KE** (ќе) **MOZE**.
17. Taka treba **poveke** (повеќе) da ne I'ma **poveke lubov** (повеќе љубов) zaedno.

W tym przypadku główną przyczyną występujących odstępstw wydaje się nieznamość poprawnej transliteracji wymienionych fonemów lub ograniczenia techniczne uniemożliwiające ich łatwy zapis.

Następna grupa wypowiedzi przedstawia transliterację zgodną z drugim systemem opisanym w *Słowniku ortograficznym języka macedońskiego*, opartym na dwuznakach. Jedynie w przykładzie 18 odnotowano błąd, polegający na zapisie **dzhabe** (џабе) zamiast poprawnego **djabe**. Należy jednak podkreślić, że (jak wskazano w części teoretycznej) system ten powinien być stosowany przede wszystkim w dokumentach administracji państwowej. W związku z tym jego użycie w komunikacji internetowej również należy traktować jako odstępstwo od normy, mimo formalnej poprawności zapisu:

18. Apsolutno! Taka e i vo sekojdnevniot **zhivot** (живот). Kasno **svakjame** (сваќаѓе) deka **nishto** (ништо) ne e **dzhabe** (џабе) na ovoj svet. Pozdrav.
19. Ne veruvam deka se nekoj podsmeva ako **barash** (бараш) rabota!
20. Podobro i realno **pishete** (пишете) ime adresa za kogo se raboti vaka ne e **bash** (баш) sigurno ima dosta prevaranti **zoshito** (зошто) vie da odnesete **mozhome** (можеме) i nie da odneseme i da pitame od **shto** (што) imaat potreba mislam deka e podobro i posigurno
21. Oooo, grand prix za **seljachina** (селјачина) na godina!!!

W kolejnych komentarzach zaobserwowano mieszanie systemów transliteracyjnych polegające na równoczesnym stosowaniu zapisów typu <SH>, <CH>, <ZH> oraz <Š>, <Č>, <Ž> w obrębie jednej wypowiedzi. Zjawisko to ilustrują następujące przykłady:

22. Na zapad...**dobivash** (добиваш) kazna so foto na **domasha** (домашна) adresa Ako si stranec i ne **platiš** (платиш) i **izbegash** (избегаш)..sledniot pat nema da te **pushtat** (пуштат) vo EU...bez da **platish** (платиш) kazan plus kamata i **troshoci** (трошоци)
23. Jas go varam **teleškoto** (телешкото) podeleno na kocki kolku **shto planiraš** (што планираш) da mu **davaš** (даваш) na bebe
24. Zdravo **Štipjanki** (Штипјанки), pronajdena e **kartichka** (картичка) na ime Verica Todeva na komercijalna banka, **kartichkata** (картичката) e najdena kaj Classic restoran, dokolku se poznae vo grupata ili nekoja na poznavava ve molam **pišete** (пишете) mi, pozdrav
25. Probaj da go **lociraš** (лоцираш) preku,, find my,, Ako ne e **vekje iskluchen** (веќе исклучен) od net
26. Dokolku ve kontaktira nekoj,bi **možela** (можела) I jas so **neshto** (нешто) da **uchestvuвам** (учествувам)
27. Glasajte za **Nasheto Devojče** (нашето девојче)

Istotnym odstępstwem od normy w zakresie transliteracji jest brak stosowania tzw. *надреден знак* nad literami <e> oraz <i>, co może prowadzić do zmiany znaczenia wyrazu i utraty jednoznaczności zapisu. W transliteracji łacińskiej różne jednostki leksykalne przyjmują wówczas identyczną postać graficzną, jak ma to miejsce w przypadku form *ce* (partykuła zwrotna) i *cè* (zaimek oznaczający *wszystko*) zapisywanych jako *se*. W takich sytuacjach jedynie kontekst pozwala na właściwą interpretację wypowiedzi, por. *Toj ce vraga* (*On wraca*) oraz *Toj znae cè* (*On wie wszystko*) w transliteracji mogą mieć formę: *Toj se vrankja* i *Toj znae se*. Analogiczne trudności pojawiają się w przypadku partykuły negacji *ne* oraz krótkiej formy zaimkowej *nè*, które w transliteracji przybiorą jednakową formę *ne*. Ilustruje to przykład 30, który przy braku kontekstu może zostać zinterpretowany w sposób niezgodny z intencją autora.

28. Bravo **dečko** (дечко) gospod **se** (cè) da ti dade najdobro
29. **Se** (cè) izedeno duri **barashe ushte** (бараше уште)
30. Eden mal update za tie **sto ne citaat** (што nè читаат)

Nie wszystkie komentarze zamieszczone w sieci i zapisywane alfabetem łacińskim zawierają jednak błędy. W korpusie odnotowano również wypowiedzi, w których transliteracja macedońskiej cyrylicy została przeprowadzona poprawnie:

31. Dajte idea kade **može** (**може**) da najdam tepsija koja e podelena na 2 dela ili eventualno tava so metalna **račka** (**рачка**) koja **što možam** (**што можам**) da ja koristam vo rerna?
32. Nikogo **što** (**што**) e **pogrešno** (**погрешно**) parkiran ne go opravduvam, vo Skopje nema parking mesta.

Analiza materiału ujawniła także przypadki wariantowości zapisu. Popularne macedońskie pytanie *Што правиш?* (*Co robisz?*) zostało odnotowane w następujących wersjach: *Shto pravis?* / *Sto pravis?* / *Što praviš?* (z diakrytykami). Zdarzało się również, że w obrębie jednej wypowiedzi użytkownik stosował różne formy transliteracji tego samego wyrazu, co prowadziło do obniżenia czytelności oraz precyzji komunikacji.

Jednym z najpoważniejszych zagrożeń związanych z coraz powszechniejszym stosowaniem transliteracji w komunikacji internetowej jest osłabienie kompetencji ortograficznych w zakresie standardowej cyrylicy macedońskiej, zwłaszcza wśród najmłodszych użytkowników języka. Alfabet łaciński, dominujący w nieformalnych wypowiedziach internetowych, może sprzyjać utrwalaniu błędów ortograficznych w tekstach pisanych cyrylicą. Jednocześnie obserwacje dyskusji prowadzonych w sieci wskazują, że cyrylica macedońska pozostaje ważnym elementem tożsamości kulturowej i językowej, co potwierdzają inicjatywy mające na celu popularyzację jej użycia, takie jak wątek *Како да пишувам кирилица* na forum *фемина.мк*⁶.

Z przeprowadzonej analizy wynika ponadto, że istotny wpływ na wybór strategii pisma ma typ wykorzystywanego urządzenia. Transliteracja łacińska dominuje w wypowiedziach tworzonych na smartfonach i tabletach, natomiast w tekstach pisanych na komputerach stacjonarnych i laptopach częściej stosowana jest cyrylica. Odstępstwa od normy transliteracyjnej występują przede wszystkim w krótkich komentarzach, tworzonych pod presją czasu czy pod wpływem emocji, podczas gdy dłuższe wypowiedzi częściej zawierają przynajmniej częściowo poprawne formy zapisu, co sugeruje znajomość normy ortograficznej.

Uzyskane wyniki ujawniają złożoną relację między normą ortograficzną a rzeczywistym uzusem językowym w przestrzeni cyfrowej. Wyekscerpowany materiał pokazuje, że mimo istnienia dwóch skodyfikowanych systemów transliteracji użytkownicy języka macedońskiego wypracowali własne strategie zapisu, które niekiedy odbiegają od obowiązujących norm. Dominującym zjawiskiem jest pomijanie znaków diakrytycznych, wynikające przede wszystkim z ograniczeń technicznych oraz dążenia do ekonomii komunikacji. Obserwowane mieszanie systemów transliteracyjnych świadczy o niedostosowaniu normy transliteracyjnej

⁶ *Фемина Форум*, [online], femina.mk [dostęp: 5.01.2026].

do potrzeb dynamicznego rozwoju komunikacji cyfrowej. Analiza wykazała również, że zarówno typ wykorzystywanego urządzenia, jak i długość wypowiedzi mają istotny wpływ na wybór strategii pisarskich.

Zaobserwowane zjawiska transliteracyjne należy postrzegać nie jako przejaw degradacji normy językowej, lecz naturalny proces adaptacji języka do zmieniających się warunków komunikacyjnych, co wymagałoby podjęcia działań systemowych w zakresie rozwoju narzędzi technicznych ułatwiających stosowanie diakrytyków w komunikacji mobilnej. Dzięki temu cyrylica macedońska będzie mogła funkcjonować w erze cyfrowej.

BIBLIOGRAFIA

Femina Forum, [online], femina.mk [dostęp: 5.01.2026].

Grzenia J., *Komunikacja językowa w Internecie*, Warszawa 2006.

Koneski B., *Gramatika na makedonskiot jazik*, Skopje 2004.

Krzyżak Z., Wojciechowska A., Ziółkowski S., *Dodatkowy układ funkcjonalny w standardzie ICAO 9303 dla dokumentów podróży w formie karty*, [online], https://www.pwpw.pl/binaries/content/assets/pwpwcms_pl/press/2024/73/cid73_01_id_isl.pdf [dostęp: 5.01.2026].

Pravopis na makedonskiot jazik, Ž. Cvetkovski, S. Venovska-Antevska, S. Gruevska-Mađoska, E. Jačeva-Ulčar, S. Sazdov (red.), Skopje 2017.

Uwagi ogólne, [w:] *Słownik języka polskiego PWN*, [online], <https://sjp.pwn.pl> [dostęp 5.01.2026].